

Vent på mig, Marie

Vort liv er en Leg, og den Leg er ej lang,
For Nydelsen lever kun Daarer,
Ja, narret bliver man Gang på Gang,
Og Rosen, man leger med, saarer.
Ve den, der har Visdommens Raad forsmaaet
Og ofret sin Ungdom paa Nydelser blot,
Ej tænkt noget ædelt, ej gjort noget godt,
Han ender nok Legen med Taarer.

Brimont, Paaskedag 4. april 1915

I 1864 var Danmark i krig mod Preussen og Østrig, og resultatet af denne krig blev, at Danmark måtte afstå Holsten, Lauenburg og Slesvig. Det betød, at den danske grænse rykkede helt op til Kongeåen syd for Kolding, og at ca. 200.000 dansksindede i Slesvig kom til at høre under tysk herredømme. Først i 1920 fik Danmark ændret sin grænse til den, vi kender i dag.

Graasten 1. august 1914

Anders fik hjertebanken, da han nærmede sig banegårdspladsen. Han stod stille med cyklen og skuede ud over pladsen. Stirrede på en utrolig masse mennesker, der mindede ham om summende bier. Så tog han en dyb indånding og arbejdede sig frem til opslaget, som var genstand for alles opmærksomhed.

Plakaten var rød. Han havde naturligvis allerede gættet, hvad den ville forkynde. Ikke desto mindre var det, som fik han en knytnæve i brystet, da han først stod der.

Bogstaverne flimrede. Informationen var helt enkel, men han måtte alligevel læse den flere gange. Forfærdelsen indtog kroppen, og den blev blytung og umulig at flytte.

”Der er faktisk også andre, der gerne vil til.” Han kiggede ind i et vredt kvindeansigt og veg uvilkårligt baglæns, mens han indså, at han havde spærret for andre længe nok. Han havde ikke registreret deres skubben og masen før nu. De ønskede naturligvis også at studere det uønskede budskab: Alle omegnens unge blev udkommanderet i krig.

Han trak cyklen tilbage mod strømmen i sneglefart, mens nyheden langsomt bundfældede sig: Hans årgang skulle af sted i overmorgen. I overmorgen!

Den forbandede cykel. Folk stødte hele tiden ind i den og sendte ham onde øjne.

Kirkeklokkernes ringlen trængte sig på. Nu kunne budskabet næppe have undgået nogens opmærksomhed. Han åndede lettet op, da han havde fået bugseret cyklen tilbage gennem det værste mylder. Det summede overalt. Det var, som om alle kendte alle. Han zigzaggede udenom adskillige små grupper af personer, der stod og talte sammen fuldstændigt upåvirkede af, at de stod i vejen.

Han hørte en kvinde sige: ”Vi skal glæde os over, at der bliver krig. Jeg er sikker på, at Tyskland taber, og så bliver vi danske igen.”

”Vås,” sagde en lavstammet mand, der tydeligvis var hendes ægtefælle. ”Sådan går det ikke.”

Måske ikke helt utænkeligt, reflekterede Anders. Man havde lov at håbe.

Lyden af glade, støjende gæster strømmede ud ad kroens åbne vinduer og omsluttede ham et øjeblik, da han passerede den. Det lød, som om der var fest derinde. Hvad skete der dog i hovedet på folk?

Han vinkede til et par stykker, han kendte. Og et sted måtte han stoppe cyklen, da cykelsmeden råbte: ”Halløj, Andersen, skal du af sted?”

”Ja det skal jeg,” sagde han forpustet.

”Sådan går det,” svarede cykelsmeden og undgik Anders’ blik. ”Min yngste bror skal også af sted,” sagde han så. ”Selv kan man prise sig lykkelig for, at man er blevet for gammel.”

Anders nikkede.

”Og dine brødre?” fortsatte den snakkesalige cykelhandler. ”De skal vel også med?”

”Ernst skal,” svarede Anders. ”Jeg skal af sted dagen før ham, efter hvad jeg kunne se på opslaget. Måske slipper Theodor?”

”Jeg håber det bedste.”

”Hils,” sagde Anders og hastede videre.

Han besluttede sig for at lægge vejen om forbi bestyrerboligen. Mejeribestyreren måtte have besked. Allerede mandag havde han mindst én medarbejder mindre, og det kunne ikke vare længe, før flere af de ansatte forsvandt.

Pigen lukkede op. Hendes ellers så muntre ansigt med de livlige øjne var lagt i alvorlige folder, og uden et ord viste hun ham ind i arbejdsværelset, hvor bestyreren åbenbart opholdt sig lørdag aften. Jansen rejste sig straks fra det store skrivebord, da Anders trådte ind.

”Andersen,” sagde han hjerteligt og rakte den buttede hånd frem. De hilste ærbødigt på hinanden som to fremmede, så pegede Jansen på gæstestolen. ”Sæt dig nu ned.”

Anders funderede et sekund over, hvad han skulle sige, men Jansen kom ham i forkøbet: ”Er du her for at meddele mig, at du er indkaldt?”

Anders nikkede tungsindigt. ”Ja, bestyrer, det er netop derfor, jeg er kommet. Jeg vil gerne sige op.”

”Nu tager vi den lidt med ro,” sagde Jansen og åbnede en æske cigarer, som stod på skrivebordet. Han tog en og bød derefter Anders, som rystede på hovedet. Jansen drejede cigaren lidt mellem fingrene og duftede til den, før han tændte den med en tændstik. Han tog et dybt drag, og nydelsen indfandt sig i hans ansigt og lagde det i komfortable folder, som når man er i en god vens selskab.

”Du står foran en utrolig vigtig opgave,” sagde han lidt efter, mens han pustede en blå søjle røg ud. ”Vort land har virkelig brug for dig nu. Du skal forsvare kejseren og hele fædrelandet. Alt det, Tyskland står for. Det har jeg virkelig stor respekt for, Andersen.” Han sad lidt og pulsede på cigaren. ”Ligefrem kalde det en opsigelse, er det nu nødvendigt? Hvis alt går vel, er du tilbage inden for ganske få måneder. Og så har du din stilling igen.”

Anders tænkte, før han svarede med overbevisning. ”Jansen, vi har ingen anelse om, hvor længe det kommer til at vare. Jeg foretrækker at kalde det en opsigelse. Du kan ansætte mig igen, når den tid kommer. Jeg vil gerne have en anbefaling med mig, vil du give mig det?”

Han kunne ikke engang forklare, hvad han ville med den anbefaling. Det gav vel ikke mening, hvis det gik, som Jansen antog? Men Anders var langt fra sikker på, hvordan det hele ville gå.

Bestyreren så ud til at ville protestere. Så rettede han sig i stolen og lagde hænderne på den store mave. Rynkerne i panden faldt på plads, og han sagde: ”Meget vel, du skal få det, som du ønsker. Sæt dig i sofaarrangementet imens, så skal jeg skrive dig den anbefaling.” Jansen pegede mod den

anden ende af rummet, hvor de bløde stole stod placeret. Derefter ringede han med klokken, og da pigen dukkede op, bestilte han kaffe.

Anders installerede sig i en af de rummelige lænestole med dagens avis. Nyhederne blev spædet op med den kaffe, pigen serverede. Teksten tenderede til at flyde ud foran ham. Den blev en urolig masse, som han opgav at holde samling på. Indimellem skævede han til sin arbejdsgiver, som var i fuld gang med at formulere en udførlig anbefaling til sin bedste ansatte.

En halv time senere sad Anders atter på cyklen, og under armen havde han kuverten med anbefalingen. Senere, da han åbnede den, kunne han konstatere, at den var yderst tilfredsstillende, hvad han også havde ventet.

Han følte det som evigheder siden, han havde forladt haven, men hans værtsfolk, ægteparret Dyhr, stod der stadig. Og de var stadig oprørte.

”Fortæl os, hvad du ved,” sagde fru Dyhr og så på ham med alvorlige øjne.

Han tog en dyb indånding. ”Jo, opslaget var tydeligt nok. Min årgang skal af sted i overmorgen, så jeg regner med at tage hjem til mine forældre nu i aften.” Han forsøgte at få det til at lyde let.

Hr. Dyhrs øjenbryn røg i vejret, og fru Dyhr så forfærdet på ham, før hun med skinger stemme sagde: ”I overmorgen ... jamen ... det kan de da ikke. Hvordan kan de regne med, at unge mænd kan stå til rådighed fra den ene dag til den anden?”

”Selvfølgelig kan de da det,” sagde Dyhr med så meget foragt i stemmen, at han næsten spyttede ordene ud.

Anders var lettet, da han stod alene i sit lille værelse og samlede sine få ejendele sammen for at pakke dem ned i tornysteret. Han følte sig helt tom, som om han havde hængt hele sit følelsesregister fra sig sammen med sommerfrakken. Han var marionetten, der bare pakkede sammen og agerede efter en andens snoretræk.

Øverst i tornysteret lagde han madpakken og øllen, som fru Dyhr havde insisteret på, at han skulle have med. Hans læderindbundne bog, ”Knagsted” af Gustav Wied, skubbede han forsigtigt ned langs siden efter at have viklet den ind i et stykke tøj. Og til sidst lagde han nogle små tomme kladdehæfter i tornysteret, fast besluttet på, at han ville føre dagbog.

Han gav overkroppen en hurtig omgang under vandpostens iskolde vand. Barberede sig omhyggeligt, finjusterede moustachen med saksen og kæmmede det tætklippede rødblonde hår. Til slut inspicerede han resultatet i spejlet. Så ind i sine blå øjne og syntes allerede, han kunne se en forandring. Der lå en skygge over ansigtet. En slags usikkerhed blandet med sorg.

Fru Dyhr tog ham i sin storbarmede favn og overraskede ham med styrken i omfavnelsen. Hun var så lille, at hun kun nåede ham til brystet, så følelsen var som at holde om et barn, omend de store

bryster ikke understøttede oplevelsen. Hun trak sig lidt tilbage og så op på ham med blanke øjne: ”Du bliver en flot soldat, Anders. Pas nu på dig selv.”

Han var ikke til afskeder.

Da han satte sig på cyklen, nølede han et øjeblik. Skulle han opsøge de få venner, han havde, for at tage ordentlig afsked? Eller skulle han bruge tiden på at opsøge frøken Marie? Han var ikke længe om at bestemme sig til det sidste. Det ville nage ham, hvis han ikke forsøgte. Bare han tænkte på hende, startede kroppen sit helt eget barometer: Hjertets takter blev sat op, og vejtrækningen forandrede sig. Hvis man ikke skulle følge hjertet nu – hvornår pokker skulle man så?

På vej hen til Nørregade så han hende for sig: Smilende med de klædelige smilehuller, de mørke øjne, og det brune hår sat skødeløst op i en knold i nakken. Hun smilede drilsk, mens han forsøgte at få en alvorlig samtale i gang med hende, og hans hjertebanken blev bestemt ikke mindre. Nu skulle det være. Han ville fortælle hende sine sande følelser. At han ikke tænkte på andet end hende, og han ville giftes med hende. Ja, det var lige præcis, hvad han ville. Når han kom hjem, ville han fri til hende. Det kunne han godt fortælle nu. Åh gud, der var pludselig meget, han følte trang til at fortælle hende.

Da han nær havde torpederet en kræmmers holdende vogn fyldt op med ragelse, indså han, at han måtte tage et par dybe indåndinger og komme tilbage til virkeligheden. Det nyttede alligevel ikke at øve på den samtale, den måtte forløbe, som den nu gjorde.

I Nørregade stoppede han ud for den lave bebyggelse, hvor Maries lejlighed lå. Slængte cyklen op ad husmuren tæt ved siden af en bænk, hvor to nysgerrige madammer sad med hver deres håndarbejde og i fuld gang med at drøfte verdenssituationen. Strikkepindene, der for få øjeblikke siden havde faret op og ned, lå stille, og deres snak forstummede, da han stoppede op og bukkede let med et ”Godaften, mine damer”, før han forsvandt ind i opgangen.

Lugten af kål var overvældende. Han fandt oversigten med navne over, hvem der boede hvor, og så, at hun boede på anden etage. Anden til højre. Han stod stille for foden af trappen, og først da blev han opmærksom på, hvor meget han pustede. Hvor meget hjertet hamrede i brystet. Han ventede lidt, indtil han havde kontrol over sig selv, før han gik langsomt op ad trappen. Var han nu alligevel for impulsiv? Var det tænkt nok igennem?

Der var stadig ingen reaktion, da han bankede for anden gang. Der var helt stille inde på den anden side af døren. Et kort øjeblik overvejede han desperat at banke på naboens dør, så vendte han omkring og gik ned ad trappen.

Han stod med hånden på cyklen og spekulerede på, hvor skulle han lede. Det gav ikke mening, hun kunne jo være hundreder af steder. Han nikkede til de nysgerrige madammer og bestemte sig for at give op.

”Søger De noget?” spurgte den ene.

”Nej, nej,” svarede han og hastede væk derfra.